

כיצד הרגל פרק שני בבא קמא

גו א מיי פ"ד מהלכות
מוק ממנו הלכה י סג
עשין סט:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה חזו כו
דרכו בנתיק על ידי
עסקיו:

רבינו הגנאל

רישא בעל גמל חייב דלא
איבעי ליה לאפושי טעונה
דליעול בגו חנותא למיחך
בדליקתא, ודמי כמאן
דאסיק תורא דמינטר
ואיך דחייב מן דאפקיה.
סיפא חנוני חייב דלא
איבעי ליה לאנחונו נרו
מאברא, וכיון דאנחיה
הוא, ברא הויקת. ת"ש
המדליק את הגדיש כו,
היה עבד כפות לו וגדי
סמוך לו וגשר עמו
פטור. ומשמ' לר' יוחנן
פטור משום דקם ליה
בדרבה מיניה שחייב על
העבד דין מיתה. אלא
לרש לקיש, הלא השור
כשיגח עבד משלם בעל
השור ואפי' שהשור חייב
מיתה. ופריך ריש לקיש
בגון שהצית המדליק
אש בידיו בגופו שלפניו,
והרגו, וממנה יצאה ת"ש
והדליק הגדיש. דהא דהא
חייב על העבד דין
מיתה, קם ליה בדרבה
ומיתה. וקיימא לן אין מת
ומשמי' ואקיש' זה לא
היה צריך לתנא לשנותו.
ופריך אפי' גרש דחד
וגברא דחד. ס"ד' הני
מילי אין מת ומשלם בגון
דמיתה ותשלומין לחי,
אבל מיתה לחד ותשלומין
לחד לא, קמ"ל. ת"ש
השולח את הבערה ביד
חרש שוטח וקטן פטור.
בשלמ' לר' יוחנן חזי
חרש חן ולפיכך פטור.
אלא לרש לקיש אילו
מטר שור נכח לחרש והויק
השור הלא נמי דבעל
השור פטור. ופריך לרש
לקיש לא שנו שפטור
השולח את הבערה אלא
בזמן שפטר לו גחלת
וליבה החרש, שחייב קנאה
החרש בשנו מעשה הוא
הליבו. אבל אם מסר
לו שלהבת שממנו כמות
שהוא חייב בעל גחלת
כמו שחייב בשורה. ור'
יוחנן דאפי' אפי' מסר
לו שלהבת פטור, אפי'
לך צבתא דחרש גריס,
כלומר המעשה שלחש
הוא, ועד שימסור לו עצים
מכותחין כעין קנה מרודס
שהאש כשמתאחזת בהן
אינן צריכין ליבה, כגון זה
ודאי מעשה השולח הן.
והיל' כו' יוחנן בבבליהו.
ואפי' דשני ריש לקיש,
אשנייה לא סמיכין. אפי'
רבא קרא מטיע ליה
לר' יוחנן דכתי' כי
צבתא אש וגו'. מנתיבא,
דתיבא, פתח הכתר

רישא בעל גמל חייב וכו', אפי' דמטיקרא נמי הו טעמא
דרישא וסיפא הכי אלא דמטיקרא היה הטעם פשוט
יותר למאן דלמר אשו משום חזיו דמתחייב צעל הגמל על תחלת
הדלקת הפשתן ואפי' שהאש הולכת מעצמה ע"י רוח מזיה אצל
למ"ד משום ממנו דלא מחייב אלא
על שמסכסכת הצירה וצוה לא פשע
כ"כ שלא ראה הדליקה עד שעמדה
סמוך לצירה ואז לא היה יכול לסלקה
לפי שעמדה להטיל מימיה ולכן
הוצרך לפרש דאפי' חייב דלא איבעי
ליה לאפושי צטעיניה דהוה ליה
לאסוקי אדעמיה כשיכנס פשתנו
למוך חמות ומדליק צנר ותעמוד
להטיל מימיה לא יוכל לסלקה משם:
והיה גדי כפות לו, מיתה דלימני
צרישא גדי ועבד סמוך
וצסיפא גדי ועבד כפות דהו רבנותא
טפי ופי' רש"ז"ס דגדי נמי היה לו
לצרות ורישא דקמני גדי כפות ועבד
סמוך דוקא צרישא חייב וצסיפא גדי
סמוך ועבד כפות לו פי' או עבד
כפות לו וה"פ גדי סמוך לו ועבד כמו
צרישא צרישא שהיה סמוך לו פטור
אפי' דלא קם ליה בצרבה מיתה
משום דהיה לו לצרות ועבד כפות
לו וגדי כמו כן כפות כמו שאמר
צרישא פטור אפי' דלא היה לו
לצרות דקיס ליה בצרבה מיתה
והוא דסוף פירקין (ד' ס). עבדו
כגופו שורו כממונו איירי צעבד ושור
כפות והבעלים עומדים אללס
וכשהניח הגחלת על לב צעבד פטור
שמחש צלבו שהאדון יסיינה ולא
יסמוך אמשלומין אצל כשהניח על
לב שורו אינו חושש האדון להסירה
לפי שישלם לו דמי שורו ור"ת מפרש
דאליטריך גדי כפות דחייב אפי' ג

רישא בעל גמל חייב דלא איבעי ליה לאפושי
בטעיניה סיפא חנוני חייב דלא איבעי ליה
לאנחונו נרו מאבראי תא שמעו⁶ המדליק
את הגדיש והיה גדי כפות לו ועבד סמוך לו
וגשר עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו
וגשר עמו פטור בשלמא למ"ד אשו משום
חזיו משום הכי פטור אלא למאן דאמר אשו
משום ממונו אמאי פטור אילו קמל תוריה
עבדא הכי נמי דלא מיחייב אמר לך רבי
שמעון בן לקיש הכא במאי עסקינן בשהצית
בגופו של עבד דקם ליה בדרבה מיניה
אי הכי מאי למימרא לא צריכא בגדי דחד
ועבד דחד ת"ש⁷ השולח את הבעירה ביד
חרש שוטח וקטן פטור מדיני אדם וחייב
בדיני שמים בשלמא למ"ד אשו משום חזיו
חזיו דחרש הוא אלא למאן דאמר אשו משום
ממונו אילו מסר שורו לחרש שוטח וקטן הכי
נמי דלא מיחייב הא אתמר עלה⁸ אמר ריש
לקיש משמיה דחזקיה לא שנו אלא כשמסר
לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב
מאי טעמא ברי היוקא ורבי יוחנן אמר
אפילו שלהבת פטור קסבר צבתא דחרש קא
גרים לא מיחייב עד דמסר ליה גוואא סילתא
ושרגא אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה
לרבי יוחנן קרא דכתיב וכו' תצא אש תצא
מעצמה ישלם המבעיר את הבערה ש"מ
אשו משום חזיו מתניתא⁹ דתיבא פתח הכתוב
בנזיק

לאפושי. גמליה צטעיניה עד שמכנס למוך חמות: והיה גדי כפות
לו. לגדיש: ועבד סמוך לו. לגדיש: ונשרף עמו חייב. אגדי ואגדיש
לפי שאין לו דין מיתה בצביל העבד שהיה לו לצרות: **עבד כפות**
לו וגדי סמוך לו ונשרפו עמו פטור. אגדי ואגדיש דקם ליה בצרבה
מיניה שההורג העבד נהרג דכתיב
נקס ינקס (שמות כא). והאי דנקט
גדי משום דמוקמינן לקמן בגדי דחד
ועבד דחד דצגדיש ועבד ליכא
לאוקמי הכי דאורחא דמלתא לשדורי
איניש עבדיה לשמור גדישו. ואידי
דנקט גדי עבד כפות וסמוך נקט
גדי גדי כפות וסמוך ואפי' דצגדי
אין לומר היה לו לצרות שארי אין בו
דעת ואם אינו כפות וסמוך נמי חייב
כדלמרינן צטעליה פקין (דף סו).
שורו כממונו: **אם קטל שוריה**
עבדא פי' דלא לייחייב ממונו הא
כתיב כסף שלשים שקלים יתן לאדונו
(שמות כא): **שלשים בגופו של עבד**. דהא
ודאי ממש הרגו: **בגדי דחד ועבדא**
דחד. ואליטריך לאשמעינן דאפי' ג
לאין חייב מיתה בצביל הגדי מפסיד
צעל הגדי: **אילו מסר שורו לחרש**
פי' דלא מיחייב. הא למרינן צפ"ק
(ד' י) תומר בשור מצאש שאם מסרו
לחרש חייב: **גחלת וליבה**. החרש
דלא דמי לשור דשור מומון להזיק
אצל הא גחלת חרש עבד ליה
להזיק: **כדי היוקא**. מומון היוקא
הוה כשורו: **ור' יוחנן אמר אפילו**
שלהבת פטור. ור' יוחנן אדעמיה
דלמך (וע"א) אשו משום חזיו והכא חזיו
דחרש הן: **גוואא**. עלים יבשים:
וסילתא. עלים קטנים דקיס דהאי
ודאי פושע הוא: **סלא מעצמה**.
משמע וליכא לאוקמי קרא כשהדליק
הוא עצמו גדישו של חזירו אלא
בנזיק

דפטרין טמון צאש דדרשינן מה קמה בגלי אף כל בגלי וס"ד דכל
דבר דלא אורחיה הכי לאו כעין קמה הוא ופטור וגדי אין דרכו
להיות כפות וס"ד למפטריה וקמ"ל השתא צרישא דאפי' חייב וסיפא
הך צבא דגדי כפות קמני ומודים חכמים לר' יהודה צמדליק הצירה שמשלם כל מה שצמחה שכן דרך בני אדם להניח צמחים והפסיק
התנא צבאי צבא דכפרישית לאשמעינן דאפי' ג דלא אורחיה בגדי להיות כפות חייב ואפילו למ"ד אשו משום חזיו דלא שייך צדידיה למפטור
טמון מ"מ אנטריך לאשמעינן דחייב היכא דכלו לו חזיו לאחר שריפת העבד ואפי' דשריפת העבד מחמת חזיו ושריפת גדי מחמת ממונו
שייך ציה שפיר קם ליה בצרבה מיניה הואיל וע"י מעשה אחד צא הכל ומדע דלמ"ד משום ממנו מוקי כשהצית בגופו של עבד ופטרינן
ליה אפי' דלא הוה בגופו של גדי ולפי' ר"ת ורש"ז"ס חמי שפיר הא דנקט גדי ולא נקט גדיש וצקוטטרס פי' משום דמסקינן בגדי דחד
ועבדא דחד וסתמא העבד לצעל בגדיש שאדם מניח עבדו לשמור גדישו ולפירושו ל"ל הא דפריך מאי למימרא הוה מני למימר ולטעמיך
תיקשה לר' יוחנן אמאי נקט גדי: **קמ"ל תוריה עבדא ה"ג דלא מיחייב**. פי"ה הא כתיב כסף שלשים שקלים יתן לאדונו וקשה דאם ראה
לומר דה"ה לגבי אשו דמשלם שלשים של עבד הא אי אפשר לומר כן דצפ"ק (דף ט): אמרינן דלשור משלם שלשים של עבד משא"כ צאש ואם
ר"ל דכי היכי דהתם משלם קנס ה"ג משלם דמי הגדי הא לא גמרינן ממון מנקנס ונר' לר"י דהכי פריך ה"ג דלא מחייב צממון שהזיק עם
הריגת העבד והא צבדנן שממונו עושה לא שייך קם ליה בצרבה מיניה: **בגדי דחד ועבדא דחד**. וכן נמי אמר רבא צפ' בן סורר
ומורה (פסחין דף עז). רודף שהיה רודף אחר חזירו להורגו ושיצר הכלים צין של נרדף צין של כל אדם פטור וקשה דצפ"ק דכנהדרין
(דף י) וס' אמר ממון לזה ונפשות לזה חייב ותיבין ה"ר יחזק צר מרדכי דכל רודף אחר חזירו חשיב מיתה ותשלומין לאחד משום דמחייב
מיתה לכל אדם דהכל חייבין להורגו להליל הנרדף ור"ת מפרש דכל מוקם מיתה לזה ותשלומין לזה פטור לצד מעידים וזממין דצעדין שיתקיים
כאשר זמם צכל אחד ואפי' דצעדין זממין נמי כשהוא מיתה ותשלומין לאחד פטור התם משום דצבהו גברא מתקיים כאשר זמם והציר ראה
דגמרינן (כחובות דף לה). שאין מיתה ותשלומין מלא יהיה אסון ענש יענש הא אם יהיה אסון לא יענש והתם מיתה לאשה ותשלומין לצעל ומיתה
אין זה ראה דעל כרחק ל"ל דהא חשיב מיתה ותשלומין לאחד כיון שהן גוף אחד דאי לאו הכי למאי דצעי למימר מעיקרא צפ' בן סורר
ומורה (פסחין דף עז). גבי רודף דמיתה לזה ותשלומין לזה חייב היכי הוה משני ליה לקרא ועוד הביא ראה דתנן צמכילתין (דף לה): דהוא
שהפסיד לו עבדו דאפילו הרג עבד של עצמו חייב וצריך לדחוק דמ"מ ל"ל חידוש יומת':

חציון דחרש הן. מיתה לר"י אי חשיב מסירה לחרש כרוח מנזיה לר' יוחנן נמי מחייב ואי לא חשיב כרוח מנזיה א"כ מה קשה לר"ל הא לא דמי
למסר שורו דהא כ"ע מודו דאין חייבין כלל על האש אלא ציכולה להזיק צרות מנזיה ואומר ר"י דלמ"ד אשו משום חזיו הוא לא מחייב
אלא צאש שיכול להזיק צרות מנזיה הרבה וקרוב לודאי היוק כעין חזיו והכא אין צמעה השולח קרוב לודאי היוק הלכך לא דמי לחזיו דחזיו
דחרש הן אצל למ"ד משום ממנו אפי' דלא מומון כולי האי מחייב מידי דהו אמסר שורו קשור כראוי לחרש דחייב דדרכו (ה) לנטורי ע"י עסקיו
של חרש אפי' דלא הוה קרוב לודאי כעין חזיו והא דפוטור ר' יוחנן אפילו צמסר לו שלהבת לאו משום דאזיל לטעמיה דאית ליה אשו משום
חזיו דהא מסיק דאית ליה נמי משום ממנו אלא משום דקסבר שלהבת לא צרי היוקא כמו שור כדלמרינן צפרק קמא (דף ט):
טמון

(א) לקמן ג' סא; (ב) לקמן טו. נע: קדושין מב; (ג) ליל טו; ע: ע"ש; (ד) לקמן ט; (ה) ע"ש מוס' כחובות ל: ד"ה רב אשי;

תורה אור השלם

1. פי הצא אש ומצאה קצים וגאבל גדיש לו הקמא את השודה שלם ישלם המבעיר את המבעיר: שמות כב ה

מוסף רש"י

והיה גדי כפות לו. לגדיש. חייב. אגדי ואגדיש ועבד על העבד דהיה לו לצרות (לקמן טו). חייב על הגדי, דעליו חייס נמי חייב על החמה ומשום דקם ליה בצרבה מינה ליכא למפטריה דאית חייב חייב על העבד, דהואיל ואינו כפות היה לו לצרות ופטור עליו ממנה ומתשלומין (לקמן טו). עבד כפות לו וגדי כפות לו כו' פטור. אפילו על הגדי ועל הגדיש, חייב מיתה על העבד, דכתיב (שמות כא) נקס ינקס, וקם ליה בצרבה מינה ואפילו לא התרו בו שפיר, ובגדי לא שני עין כן כפות לשלם כמות, ואידי דנקט צעבד נקט צעבד, וליכא דלמרי בגדי נמי דוקא נקט סמוך פטור, דהיה לו לצרות, והכי קאמר היה עבד כפות לו או גדי סמוך לו פטור, ואפי' דפשיט צטעלי פק שני (כ), שורו כממונו, דאם הניח גחלת עליו ומצד חייב, התם הוא דהניח על גבי שור, דלא שיה לו לשור לטול, אלא הכא היה לו לצרות (לקמן טו). פטור מדיני אדם. לשלם, והיינו בדיני שמים. פורענות לשלם לרשעים שמתין להפסיד את ישראל (דברים ג). לא שנו שפטר השולח את הבערה אלא בזמן שפטר לו גחלת וליבה החרש, שחייב קנאה החרש בשנו מעשה הוא הליבו. אבל אם מסר לו שלהבת שממנו כמות שהוא חייב בעל גחלת כמו שחייב בשורה. ור' יוחנן דאפי' אפי' מסר לו שלהבת פטור, אפי' לך צבתא דחרש גריס, כלומר המעשה שלחש הוא, ועד שימסור לו עצים מכותחין כעין קנה מרודס שהאש כשמתאחזת בהן אינן צריכין ליבה, כגון זה ודאי מעשה השולח הן. והיל' כו' יוחנן בבבליהו. ואפי' דשני ריש לקיש, אשנייה לא סמיכין. אפי' רבא קרא מטיע ליה לר' יוחנן דכתי' כי צבתא אש וגו'. מנתיבא, דתיבא, פתח הכתר